

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/fotorelacje/189885,81-rocznica-deportacji-proszowickich-Zydow.html>
20.05.2024, 19:52

81. rocznica deportacji proszowickich Żydów

29 sierpnia 2023 r. odbyły się uroczystości w 81. rocznicę deportacji proszowickich Żydów, połączone z oficjalną prezentacją tablicy upamiętniającej cmentarz żydowski.

W wydarzeniu wzięły udział dr Michał Wenklar, zastępca dyrektora IPN w Krakowie, który złożył kwiaty pod pomnikiem, a następnie uczestniczył w otwarciu wystawy oraz w seminarium „Żydowskie Dziedzictwo Kulturowe w Proszowicach”. Gośćmi specjalnymi byli potomkowie ocalałych z deportacji Żydów.

Akcja „Reinhardt” w Proszowicach

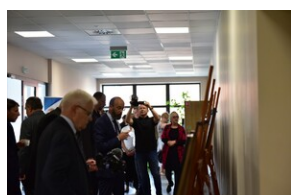
Ludność żydowska pojawiła się w większej liczbie w Proszowicach dopiero w latach siedemdziesiątych XIX w. (wcześniej mieszkało tutaj tylko kilka rodzin). W 1868 r. żyło tutaj zaledwie 127 Żydów. Natomiast w 1897 r. ich liczba wzrosła do 729 osób. Na podstawie danych z pierwszego spisu powszechnego z 1921 r. wiemy, że wyznanie mojżeszowe zadeklarowało 1307 mieszkańców Proszowic. W przededniu wybuchu II wojny światowej liczba Żydów wynosiła około 1400 osób.

W latach 1939-1940 na terenie okupacyjnego powiatu miechowskiego władze niemieckie tworzyły rady żydowskie. Przewodniczącym Judenratu w Proszowicach został Gecel Pinczewski. Natomiast na czele tutejszej Delegatury Żydowskiej Samopomocy Społecznej postawiono Dawida Szydłowskiego.

Podczas niemieckiej okupacji ilość żydowskich mieszkańców Proszowic znacznie wzrosła w wyniku napływu uchodźców. Według dokumentacji miechowskich struktur ŻSS do tej miejscowości przybywali głównie Żydzi z Krakowa, Kalisza i Łodzi. Pod koniec 1940 r. przybyło tutaj 349 żydowskich uchodźców. Natomiast w marcu 1942 r. było ich aż 1558 – tym samym liczba Żydów znajdujących się na terenie Proszowic wynosiła w tym czasie około 3 tys. osób. Wkrótce ich ilość zaczęła się zmniejszać. Od wiosny 1942 r. z terenu powiatu miechowskiego władze niemieckie wywoziły część ludności żydowskiej do obozów pracy dla Żydów, które powstawały w Krakowie i okolicy.

Bezpośrednie deportacje do obozu zagłady w Bełżcu rozpoczęły się w dystrykcie krakowskim od getta w Krakowie. W przededniu akcji wysiedleńczej w Proszowicach znajdowało się ponad 2 tys. Żydów. 28 sierpnia 1942 r. przedstawiciele władz niemieckich ogłosili, że mają się oni stawić następnego dnia na rynku. Ponadto zażądano zebrania kontrybucji w wysokości 60 tys. zł. Miała ona pokryć koszty transportu. Wieczorem Proszowice zostały obstawione przez funkcjonariuszy żandarmerii, Sonderdienstu oraz granatowej policji. Następnego dnia większość Żydów zgłosiła się na wyznaczone miejsce. Byli również tacy którzy próbowali się ukryć w swoich domach lub uciec na wieś.

Zgromadzonych Żydów przewieziono najpierw do Słomnik, a następnie 2 września wysłano ich do obozu zagłady w Bełżcu – w sumie tego dnia z okupacyjnego powiatu miechowskiego wysłano na śmierć około 7 tys. Żydów. Podczas akcji osoby starsze i te, które uznano za niezdolne do dalszego transportu mordowano na miejscu. Niemieccy funkcjonariusze podejmowali także intensywne działania mające na celu wyłapanie żydowskich uciekinierów.

81. rocznica deportacji
proszowickich Żydów.
Fot. Zaneta Wierzgacz

81. rocznica deportacji
proszowickich Żydów.
Fot. Zaneta Wierzgacz

(IPN)

81. rocznica deportacji
proszowickich Żydów.
Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

(IPN)

81. rocznica deportacji
proszowickich Żydów.
Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

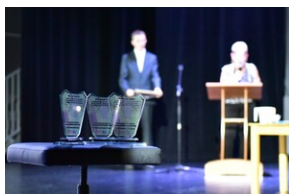
(IPN)

81. rocznica deportacji
proszowickich Żydów.
Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

81. rocznica deportacji
proszowickich Żydów.
Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

81. rocznica deportacji
proszowickich Żydów.
Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

81. rocznica deportacji
proszowickich Żydów.
Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)